

Marek Sobieski

uczeń

starosta krasnostawski, rotmistrz wojsk koronnych

Ur. 24.5.1628, Złoczów

Zm. 3.6.1652, Batoń

Dane rodziców

Jakub Sobieski (1591-1646)

Zofia Teofila Daniłowiczówna (1607-1661)

Wychowanie i wykształcenie

Początkowo pobierał edukację domową.

W latach 1640–1643 z bratem Janem studiował pod kierunkiem doświadczonego pedagoga Pawła Orchowskiego oraz Krzysztofa Rozenkiewicza (jako korepetytor) w Kolegium Nowodworskim. Wśród opiekunów byli także: Zdarowski, Aleksander Wydźga, Barcikowski, Żurawski, "Francuzik" Roch.

Początkowo pobierali prywatne nauki. Ominęli klasę pierwszą (klasę gramatyki). Od półrocza zimowego 1640/1641 roku w klasie drugiej (klasa poetyki). Tu pod okiem nauczyciela Macieja Bolskiego (Piekarkowica) czytali "Eneidę" i "Ody" Horacego, "Satyry" Persjusza, Klaudiana, uczyli się greki oraz historii i matematyki. Od półrocza zimowego 1641/1642 roku uczyli się w klasie retoryki, gdzie pod opieką nauczyciela Andrzeja Lipnickiego zapoznawali się w mowami Cyserona, m.in. "Pro lege Manilia", historią starożytną (Justinusa), elementami geografii i katechizmem. Rok później w klasie dialektyki (tylko na pół roku) edukowali się pod okiem nauczyciela Samuela Kuszewicza kontynuowali lekturę Cyserona, historię z podstawami astronomii i rachuby czasu oraz elementów logiki. Uczono też ich wychwalać sielskie życie (poezja ziemiańska), pisano też antyturecki. Uczono przygotowywania i wygłaszania mów oraz sztuki pisania listów.

Ojciec Jakub w swej instrukcji zalecał też ćwiczenia fizyczne – w lecie co dzień przez godzinę miano zażywać rekreacji, w zimie w sieni grać w piłkę. W wolne od nauki dni zalecał wykonywać ćwiczenia poza miastem: biegać, grać w piłkę, strzelać z łuków.

Pobierał prywatne lekcje języków obcych.

W marcu 1643 roku z bratem skończył edukację – w pięć półroczy zamiast standardowych czterech-sześciu lat. Było to możliwe dzięki dobremu przygotowaniu, rzetelnej pracy w szkole i kontroli domowej. W szkole spędzali pięć-sześć godzin, tyle samo w domu (z wyjątkiem świąt i sobót przeznaczonych na repetycje i deklamacje).

Od kwietnia 1643 do 1646 roku (również pięć półroczy) kontynuowali edukację na wydziale filozoficznym Akademii Krakowskiej. Pod okiem nauczycieli Lipnickiego, Kuszewicza ze szkoły wcześniejszej oraz retorów Jana Rachtamowicza-Cynerskiego oraz Jakuba Witelliusza kształcił się w wymowie. Uczęszczał też na wykłady z wiedzy politycznej profesora Joachima Speronowica (przestarzałe treść i metoda), wiedzy o przyrodzie i kosmosu (nowa astronomia, którą być może wykladał rektor uczelni Stanisław Pudłowski, mimo że oficjalnie prowadził wykłady z prawa), matematyki (raczej przyswajana na lekcjach prywatnych), sztuki wojowania.

Etapy kariery dot. edukacji

Dnia 21 lutego 1646 roku wyjechał z bratem Janem z Żółkwi w zagraniczną podróż edukacyjną – zgodnie ze szczegółową instrukcją ojca, pod opieką Pawła Orchowskiego, Marcyjana Lisowskiego i Sebastiana Gawareckiego.

Podróżowali przez ziemie [Cesarstwa](#) (m.in. [Berlin](#), [Lipsk](#), [Brunszwik](#), [Hamburg](#), [Oldenburg](#)), [Republikę Zjednoczonych Prowincji Niderlandów](#) (m.in. [Amsterdam](#), [Utrecht](#), [Haga](#)) i [Niderlandy Hiszpańskie](#) (m.in. [Antwerpię](#), [Brukselę](#), [Halle](#)), [Francję](#) (pobyt w [Paryżu](#) od 9 czerwca 1646 do 1 maja 1647 roku; zamki nad Loarą, [Bretania](#), [Langwedocja](#), okolice [Montpellier](#) i [Tuluzy](#), [Lyon](#), [Sabaudia](#) – jeszcze niefrancuska, [Normandia](#), [Pikardia](#)), [Anglię](#) (12 października – 15 listopada 1647 roku, z czego cztery tygodnie w [Londynie](#)), ponownie terytoria [niderlandzkie](#) (m.in. [Rotterdam](#), [Delft](#), [Haga](#) – od końca listopada 1647 do końca maja 1648 roku, [Bruksela](#), [Lowanium](#)). Planowanej przez [ojca](#) podróży do [Italii](#) nie odbyli.

W czasie podróży zwracano uwagę na fortyfikacje, instytucje naukowe (m.in. biblioteka w [Wolfenbüttel](#), uniwersytety we [Frankfurcie nad Odrą](#), w [Wittenberdze](#), [Paryżu](#), [Orleanie](#), [Montpellier](#), [Oksfordzie](#), [Groningen](#), [Utrechcie](#), [Lejdzie](#)), zamki, pałace, kościoły, gabinety kuriozów (m.in. w [La Rochelle](#), [Montpellier](#), [Lejdzie](#)), instytucje szkolne ([kolegia jezuickie](#) w [Poitiers](#), [Bordeaux](#), [Montauban](#), [Tuluzy](#), [Béziers](#), [Lyonie](#)), zwierzyńce (np. w [Anglii](#)).

W czasie pobytu w [Paryżu](#) [instrukcja ojca](#) przewidywała pięć godzin nauki dziennie: godzina rano – ćwiczenia stylistyczne po [łacinie](#), poł godziny – ich poprawa pod okiem profesora, godzinny wykład profesora – lektura z komentarzem z zakresu [historii](#) rzymskiej, pół godziny – indywidualna lektura (łącznie trzy godziny przed południem), po południu: dwie godziny nauki [języka francuskiego](#) w połączeniu z [historią](#) Francji. Już w [Paryżu](#) (mimo zaleceń [ojca](#), by czynić to dopiero w [Italii](#)) uczyli się szermierki. [Ojciec](#) zalecał też naukę jazdy konnej i grę w piłkę (w wolne dni). Mogli sami decydować o nauce tańca i grze na instrumentach.

W [Holandii](#) słuchali wykładów na temat [budownictwa fortyfikacyjnego](#) Stampianusa (Jana Stampioena) i zdobywali wiedzę artyleryjską.

Fakty z życia osobistego

Mimo wiadomości o śmierci [ojca](#) (13 kwietnia 1646) synowie nie przerwali [podróży](#), będąc w [Paryżu](#), mogła ona jednak wpłynąć na skrócenie tury kawalerskiej.

Żył w [XVII wieku](#).

Bibliografia

Podmiotowa

1. Biblioteka Narodowa, Warszawa, Różn. Q. XV 5, M. Sobieski, *Styli exercitia in classe poeseos*.
2. Biblioteka Narodowa, Warszawa, Lat. Q. XV 285, M. Sobieski, *Exercitia oratoria scripta et in variis actibus publicis declamata a me Marco Sobiesky PR CC pro tunc Almae Academiae Cracovien.: studioso Anno Domini 1641 d. 17 octobris coepta*.
3. Jakub Sobieski, *Instrukcja synom moim do Paryża*, [w:] Sebastian Gawarecki, *Podróż Jana i Marka Sobieskich po Europie 1646-1648*, oprac. M. Kunicki-Goldfinger, Warszawa, 2013.
4. Sebastian Gawarecki, *Podróż Jana i Marka Sobieskich po Europie 1646-1648*, oprac. M. Kunicki-Goldfinger, Warszawa, 2013.
5. *Pisma do wieku i spraw Jana Sobieskiego*, wyd. F. Kluczycki, t. 1, cz. 1, Kraków, 1881.

Przedmiotowa

1. K. Targosz, *Jana Sobieskiego nauki i peregrynacje*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź, 1985.
2. H. Barycz, *Lata szkolne Marka i Jana Sobieskich w Krakowie*, Kraków, 1939.
3. H. Barycz, *Rzecz o studiach w Krakowie dwóch generacji Sobieskich*, Wrocław, 1984.

